

Determination of Cancer Awareness of University Students

İrem YILDIZ ÇİLENGİROĞLU^{1,a}, Serap ÜNSAR^{1,b}, Özgül EROL^{1,c}

¹Department of Nursing, Faculty of Health Sciences, Trakya University, Edirne, TURKEY

ORCIDs: ^a0000-0001-8276-0158, ^b0000-0001-7723-8816, ^c0000-0001-9676-7115

ABSTRACT

Objective: This cross-sectional study was conducted to determine the cancer awareness of university students. **Methods:** The study was conducted with 300 students who studied at the health and social sciences faculties of an university in Edirne, Turkey. The questionnaire, containing 29 items, was developed by researchers in line with a review of the literature. $p<0.05$ value was accepted as statistically significant. **Results:** The mean age of the students was 21.02 ± 1.86 years and 51% were nursing students. It was determined that the majority of the nursing and business students knew that cancer was not an incurable disease, that smoking causes cancer and that early diagnosis of cancer saves lives. It was determined that the awareness of nursing students about cancer symptoms and early diagnosis methods was higher than the business students. **Conclusion:** It was found that nursing students' had more cancer awareness than the business students. It is thought that seminars and conferences about cancer will have an positive effect on increasing cancer awareness of business students.

Key words: Awareness, Cancer, University students.

Üniversite Öğrencilerinin Kanser Farkındalıklarının Belirlenmesi

ÖZ

Amaç: Bu araştırma, üniversite öğrencilerinin kanser farkındalıklarını belirlemek amacıyla planlandı. **Yöntem:** Araştırma, bir üniversitenin sağlık ile iktisadi ve idari bilimler fakültelerinde öğrenim görmekte olan 300 öğrenci ile yürütüldü. Veriler, araştırmacılar tarafından literatür bilgisi doğrultusunda hazırlanan anket formu kullanılarak toplandı. İstatistiksel anlamlılık için $p<0.05$ değeri kabul edildi. **Bulgular:** Öğrencilerin yaş ortalaması 21.02 ± 1.86 yıl ve %51'i hemşirelik bölümü öğrencisidir. Hemşirelik ve işletme bölümü öğrencilerinin çoğunluğunun kanserin çaresiz bir hastalık olmadığını, sigara içmenin kansere neden olduğunu ve kanserde erken teşhisin hayat kurtardığını bildiği saptanmıştır. Hemşirelik öğrencilerinin kanser belirti bulguları ve erken tanı yöntemleri konusunda işletme bölümü öğrencilerine göre farkındalıklarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. **Sonuç:** Hemşirelik bölümü öğrencilerinin işletme bölümü öğrencilerine göre kanser farkındalıklarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. İşletme bölümü öğrencileri için kanser farkındalıklarını artırmaya yönelik seminer ve konferanslar düzenlenmesinin olumlu katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Farkındalık, Kanser, Üniversite öğrencileri.

GİRİŞ

Kanser, dünyanın her yerinde önemli bir halk sağlığı sorunudur ve ölüm nedenleri arasında ikinci sırada yer almaktadır (Ferlay ve ark. 2015; Erdem ve ark. 2017). Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre 2020 yılında yaklaşık 10 milyon kişi kanser nedeniyle hayatını kaybetmiştir (WHO 2021). Tüm dünyada en sık ölüme neden olan kanserlerden ilk beşi sırasıyla akciğer, kolorektal, mide, karaciğer ve meme kanserleridir (Açıkgöz ve ark. 2011; Bayrak ve ark. 2010; Erdem ve ark. 2017; GLOBOCAN 2020; WHO 2021). Uluslararası Kanser Kontrolü Birliği (GLOBOCAN) 2020 verilerine göre kadınlarda en sık rastlanan ilk üç kanser türü meme, kolorektal ve akciğer kanseri iken erkeklerde ise akciğer, prostat ve kolorektal kanserlerdir (GLOBOCAN 2020: New Global Cancer Data). Ülkemizde en sık görülen kanser türleri; erkeklerde akciğer, prostat ve kolorektal, kadınlarda meme, tiroid ve kolorektal kanserlerdir (GLOBOCAN 2020: Turkey Cancer Data).

Kanser gelişiminde; çevresel faktörler, genetik faktörler, beslenme, hormonlar, cinsel yaşam, virüsler, bakteriler, parazitler ve immünsüpresyon gibi birden çok etken rol oynamaktadır (Akdemir 2020; Çevik ve Pirinççi 2017; Erdem ve ark. 2017). Son yıllardaki araştırmalar, kanserin önlenmesi ve tedavi edilebilir bir hastalık olduğunu göstermektedir (Bayrak ve ark. 2010; Kurtuncu ve ark. 2014). Genetik ve çevresel faktörleri değiştirmek zordur fakat davranış, bilgi, tutum ve yaşam biçimiyle ilişkili faktörler, farkındalık yaratma ve bilgilendirme yoluyla kanseri önlemede destek olabilir (Kurtuncu ve ark. 2014). Kanserden korunma ve erken tanıda özellikle genç yaşlardan itibaren bireylerin farkındalık kazanmaları ve sağlıklı yaşam biçimi davranışları geliştirmeleri ve sürdürmeleri önemlidir (Açıkgöz ve ark. 2011; Kulakçı ve ark. 2015; Merten ve ark. 2017).

Ulusal Kanser Enstitüsü, adolesan ve genç yetişkin yaş aralığı olan 15-39 yaş aralığına giren üniversite öğrencilerinin, kanser hakkında optimal temel bilgilerden daha az bilgiye sahip olduklarını ve sağlıklı davranışlar ile riskler arasındaki bağlantı hakkında yeterince bilgilendirilmediklerini rapor etmiştir (Basch ve ark. 2017; Murphy-Banks ve ark. 2019; Zeinomar ve Moslehi 2013). Üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışmada öğrencilerin % 59'unun kanser hakkında çok az şey bildiği belirlenmiştir (Estaville ve ark. 2012).

Genç yetişkinlik döneminde olan üniversite öğrencilerinin edindikleri sağlık davranışları, yaşamları boyunca sağlıkları üzerinde uzun süreli etkilere sahip olacaktır. Gençlerin sağlıklı yaşam biçimi davranışı geliştirmeleri ve kanser konusunda farkındalıklarının artması, kanserin önlenmesinde ve erken tanınmasında önemli rol oynamaktadır (Merten ve ark. 2017; Murphy-Banks ve ark. 2019). Bu nedenle gençlerin kanser risk faktörleri ve kanserde erken tanının önemi konusunda farkındalıklarının arttırılmasına yönelik yapılan çalışmalar ve gösterilen çabalar çok önemlidir.

Amaç

Sağlık alanında öğrenim gören üniversite öğrencilerinin kanser farkındalığıyla ilgili çok sayıda araştırma bulunmakta olup (Akduran ve Çınar 2015; Kulakçı ve ark. 2015; Üstündağ ve ark. 2019; Perula-de Torres ve ark. 2020; Yang ve ark. 2020), sağlık ve sosyal alanlarda öğrenim gören üniversite öğrencilerinin kanser farkındalığını belirleyen araştırmalar oldukça kısıtlıdır. Bu verilerden yola çıkarak bu araştırma, sağlık ve sosyal bilimler alanında eğitim veren fakültelerde öğrenim görmekte olan hemşirelik ve işletme öğrencilerinin kanser ve belirtileri hakkındaki farkındalıklarını belirlemek amacıyla planlanmıştır.

Araştırma sorusu 1: Üniversite öğrencilerinin kanser farkındalıkları nasıldır?

Araştırma sorusu 2: Hemşirelik ve işletme bölümü öğrencilerinin kanser farkındalıkları arasında fark var mıdır?

MATERYAL VE METOT

Araştırmanın Tipi

Bu araştırma, kesitsel tanımlayıcı tipte bir araştırmadır.

Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırma, 1 Ekim – 30 Aralık 2019 tarihleri arasında bir üniversitenin sağlık bilimleri fakültesi hemşirelik bölümü ve iktisadi ve idari bilimler fakültesi işletme bölümünde eğitim görmekte olan ve çalışmaya katılmaya gönüllü olan öğrenciler ile yürütülmüştür.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Çalışmada örnekleme yöntemi kullanılmamıştır. Çalışmanın yapıldığı zaman aralığında hemşirelik bölümünde öğrenim

gören toplam 494 öğrenci, işletme bölümünde öğrenim gören toplam 250 öğrenci bulunmaktaydı. Araştırma kapsamına 1 Ekim - 30 Aralık 2019 tarihleri arasında katılmayı kabul eden hemşirelik bölümü (n=153) ve işletme bölümünde (n=147) eğitimini sürdürmekte olan toplam 300 öğrenci (%51 hemşirelik, %49 işletme) dahil edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Veri toplamada araştırmacılar tarafından literatür bilgisi doğrultusunda hazırlanan sosyodemografik özellikler ve kanser hakkındaki farkındalığı değerlendirmek için kanser ile ilgili bilgiler içeren anket formu kullanılmıştır.

Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcının tanımlayıcı özelliklerini (yaş, cinsiyet, okuduğu bölüm, sınıfı, yaşadığı yer, sigara ve alkol tüketimi, ailede kanser tanısı alan birey olup olmama durumu gibi) içeren 15 soru yer almaktadır. İkinci bölümde, kanser hakkındaki farkındalık düzeylerini belirlemek amacıyla literatür bilgisi doğrultusunda hazırlanan 29 soru yer almaktadır (Bayrak ve ark. 2010; Erdem ve ark. 2017; Kurtuncu ve ark. 2014; Merten ve ark. 2017; Murphy-Banks ve ark. 2019). Bu maddeler; kanser türleri, kanserin risk faktörleri, görülme sıklığı, erken tanı, beslenme gibi kanserle ilgili bilgiler içermektedir. Katılımcılardan kanserle ilgili soruları "evet", "hayır" ve "fikrim yok" şeklinde değerlendirmeleri istenmiştir. Sorulara verilen yanıtlar "evet" 3 puan, "hayır" 2 puan, "fikrim yok" 1 puan olarak değerlendirilmiştir.

Verilerin Toplanması

Veriler, 1 Ekim - 30 Aralık 2019 tarihleri arasında toplanmıştır. Çalışmaya katılmaya gönüllü olan öğrencilerle yüz yüze görüşülerek anket formları uygulanmıştır. Öğrencilerin derslerinin olmadığı uygun saatlerde anket formları dağıtılmış ve sonra formlar toplanmıştır. Formların doldurma süresi her öğrenci için yaklaşık 10 dk'dır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Veriler, IBM SPSS 20.0 programı ile değerlendirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde sosyodemografik özellikler ve kanserle ilgili sorular için yüzdeler, frekans ve ortalama kullanılmıştır. Kategorize edilerek gruplandırılmış verilerin karşılaştırılmasında Ki-Kare Testi kullanılmıştır. Her bir göze için hesaplanan teorik frekanslar içinde 5'ten küçük olanların

yüzdesi %20'den küçük olduğu için Pearson Ki-kare testi uygulanmıştır. $p < 0.05$ değeri istatistiksel anlamlılık sınır değeri olarak kabul edilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma için öncelikle bir üniversitenin tıp fakültesi bilimsel araştırmalar etik kurulundan (Karar no: TUTF-BAEK 2019/304) onay alınmış ardından ilgili fakültelerin dekanlıklarından kurum izni alınmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilere de araştırmanın amacı açıklanmış ve gönüllü olanlar davet edilmiştir.

BULGULAR

Öğrencilerin tanımlayıcı özellikleri Tablo 1'de sunulmuştur. Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması $21,02 \pm 1,86$ yıl olup, % 51'i hemşirelik eğitimi almaktadır.

Hemşirelik bölümü öğrencilerinin %81,7'si kadın, %27,5'i ikinci sınıfta öğrenim görmekte, %40,5'i yaşamının çoğunu köy veya kasabada geçirmiş, %49'u üniversite eğitimi sırasında devlet yurdunda kalmaktadır. Öğrencilerin %15'inin sigara, %19,6'sının alkol kullandığı, %24,8'inin düzenli spor yaptığı bulundu. Öğrencilerin %22,2'sinin ailesinde kanser öyküsü bulunmakta ve %39,2'si kanser nedeniyle bir yakınına kaybettiğini ifade etmiştir. Öğrencilerin %51,6'sının kanser hakkında bilgi sahibi olduğu ve bilgi kaynağının da üniversitede alınan dersler olduğunu belirtmiştir.

İşletme bölümü öğrencilerinin %54,4'ü erkek, %53,7'si ikinci sınıfta öğrenim görmekte, %55,8'i yaşamının çoğunu köy veya kasabada geçirmiş, %28,6'sı üniversite eğitimi sırasında devlet yurdunda kalmaktadır. Öğrencilerin %47,6'sının sigara, %44,9'unun alkol kullandığı, %25,9'unun düzenli spor yaptığı belirlendi. Öğrencilerin %25,2'sinin ailesinde kanser öyküsü bulunmakta ve %48,3'ü kanser nedeniyle bir yakınına kaybettiğini ifade etmiştir. Öğrencilerin %55,1'i kanser hakkında bilgi sahibi olduğunu ve bilgi kaynağının da internet olduğunu belirtmiştir.

Tablo 2'de hemşirelik ve işletme öğrencilerinin kanser farkındalığına ilişkin görüşleri sunulmuştur. Genel olarak hemşirelik öğrencilerinin işletme bölümü öğrencilerine göre kanser farkındalıklarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p < 0.05$).

Tablo 1. Hemşirelik ve işletme bölümleri öğrencilerinin tanımlayıcı özellikleri (n=300)

Tanımlayıcı özellikler	Ort±SS	
Yaş (yıl)	21,02±1,86	
	Hemşirelik (n=153) n (%)	İşletme (n=147) n (%)
Cinsiyet		
Kadın	125 (81,7)	67 (45,6)
Erkek	28 (18,3)	80 (54,4)
Sınıf		
1.sınıf	36 (23,5)	1 (0,7)
2.sınıf	42 (27,5)	79 (53,7)
3.sınıf	35 (22,9)	33 (22,4)
4.sınıf	40 (26,1)	34 (23,1)
Yaşamının çoğunu geçirdiği yer		
Köy/kasaba	62 (40,5)	82 (55,8)
İlçe	58 (37,9)	52 (35,4)
Şehir	33 (21,6)	13 (8,8)
Üniversite eğitimi sırasında yaşadığınız yer		
Devlet yurdu	75 (49,0)	42 (28,6)
Özel yurt	45 (29,4)	21 (14,3)
Evde-arkadaşla	17 (11,1)	38 (25,9)
Evde-tek başına	7 (4,6)	28 (19,0)
Aile ile beraber	9 (5,9)	18 (12,2)
Sigara içiyor musunuz?		
Evet	23 (15,0)	70 (47,6)
Hayır	128 (83,7)	74 (50,3)
Bıraktım	2 (1,3)	3 (2,0)
Alkol kullanıyor musunuz?		
Evet	30 (19,6)	66 (44,9)
Hayır	123 (80,4)	81 (55,1)
Düzenli spor yapıyor musunuz?		
Evet	38 (24,8)	38 (25,9)
Hayır	115 (75,2)	109 (74,1)
Ailenizde kanser tanısı alan birey var mı?		
Evet	34 (22,2)	37 (25,2)
Hayır	111 (72,5)	99 (67,3)
Bilmiyorum	8 (5,2)	11 (7,5)

	Hemşirelik (n=153) n (%)	İşletme (n=147) n (%)
Kanser nedeniyle vefat eden bir yakınınız var mı?		
Evet	60 (39,2)	71 (48,3)
Hayır	72 (47,1)	60 (40,8)
Bilmiyorum	21 (13,7)	16 (10,9)
Kanser hakkında bilgi sahibi olduğunuz kaynak		
İnternet	15 (9,8)	81 (55,1)
Üniversite alınan dersler	79 (51,6)	0
Akraba-arkadaş	6 (3,9)	29 (19,7)
Sağlık çalışanları	5 (3,3)	17 (11,6)
Kitle iletişim araçları	9 (5,9)	17 (11,6)
Hepsi	39 (25,5)	3 (2,0)

Ort±SS: Ortalama±Standart Sapma

Her iki bölümde de eğitim gören öğrencilerin çoğunluğu kanserin çaresiz bir hastalık olmadığını, sigara içmenin kansere neden olduğunu ve kanserde erken teşhisin hayat kurtardığını bildirmiştir (p>0.05). Hemşirelik öğrencilerinin çoğunluğu (%94,8) kanseri bulaşıcı bir hastalık olarak görmediğini ifade etmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin çoğunluğu (%81) Kanser Erken Teşhis Tarama ve Eğitim Merkezi'ni (KETEM) bildiğini, obezite (%81,7), stres (%94,8) ve alkolün (%94,8) kanser risk faktörleri olduğunu belirtmiştir. İşletme öğrencileri de obezite (%62,3) ve stresin (%81,6) kanser risk faktörleri arasında yer aldığını ifade etmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin işletme öğrencilerine göre kanser belirti ve bulguları hakkındaki farkındalıklarının daha yüksek olduğu bulunmuştur (p<0.05). Hemşirelik öğrencileri (%96,1) işletme öğrencilerine göre kadınlarda en sık görülen kanser türünün meme kanseri, erkeklerde en sık görülen kanser türünün akciğer kanseri olduğunu ifade etmiştir (p<0.05). İşletme öğrencilerinin çoğunluğu (%84,4) meme kanserinin kadınlarda en sık görülen kanser türü olduğunu ifade etmiştir. Hemşirelik öğrencileri, işletme öğrencilerine göre birinci derece akrabalarında kanser görülen bireylerin kansere yakalanma riski/olasılığı bulunduğunu belirtmiştir (p<0.05). Rahim ağzı kanseri, Human Papilloma Virüs (HPV) veya pap smear testi yapılarak erken tanı konulabileceği, önlenilebileceği ve tedavi edilebileceğini hemşirelik öğrencilerinin çoğunluğu ifade etmiştir (p<0.05). Hemşirelik öğrencileri rahim ağzı kanserinin risk faktörlerini

Tablo 2. Hemşirelik ve işletme öğrencilerinin kanser farkındalığına ilişkin görüşleri

	Evet n (%)	Hayır n (%)	Fikrim yok n (%)	Evet n (%)	Hayır n (%)	Fikrim yok n (%)	Evet n (%)	Hayır n (%)	Fikrim yok n (%)
Kanser bulaşıcı bir hastalıktır.	4 (2,6)	145 (94,8)	4 (2,6)	11 (7,5)	123 (83,7)	13 (8,8)	11 (7,5)	123 (83,7)	13 (8,8)
Kanser çaresiz bir hastalıktır.	24 (15,7)	124 (81)	5 (3,3)	24 (6,8)	113 (76,9)	10 (6,8)	24 (6,8)	113 (76,9)	10 (6,8)
KETEMin (Kanser Erken Teşhis, Tarama ve Eğitim Merkezi) ne olduğunu biliyor musunuz?	124 (81)	18 (11,8)	11 (7,2)	74 (50,3)	42 (28,6)	31 (21,1)	74 (50,3)	42 (28,6)	31 (21,1)
Sigara içmek kansere neden olabilir.	150 (98)	3 (2)	0 (0)	139 (94,6)	2 (1,4)	6 (4,1)	139 (94,6)	2 (1,4)	6 (4,1)
Obezite kansere neden olabilir.	125 (81,7)	12 (7,8)	16 (10,5)	91 (62,3)	16 (11,0)	39 (26,7)	91 (62,3)	16 (11,0)	39 (26,7)
Stres kansere neden olabilir.	145 (94,8)	6 (3,9)	2 (1,3)	120 (81,6)	3 (2,0)	24 (16,3)	120 (81,6)	3 (2,0)	24 (16,3)
Kemik ve eklemlerdeki uzun süreli ağrılar kanserin belirtisi olabilir.	127 (83,0)	4 (2,6)	22 (14,4)	79 (53,7)	11 (7,5)	57 (38,8)	79 (53,7)	11 (7,5)	57 (38,8)
Nedeni belirlenemeyen yorgunluk, bitkinlik, halsizlik kanserin belirtisi olabilir.	140 (91,5)	5 (3,3)	8 (5,2)	81 (55,1)	11 (7,5)	55 (37,4)	81 (55,1)	11 (7,5)	55 (37,4)
Diyet yapılmadan son 6 ayda %10dan fazla kilo verilmesi kanserin belirtisi olabilir.	110 (71,9)	8 (5,2)	35 (22,9)	51 (34,7)	21 (14,3)	75 (51,0)	51 (34,7)	21 (14,3)	75 (51,0)
Diş eti, burun ve ciltte tekrarlayan kanamalar kanserin belirtisi olabilir.	130 (85)	9 (5,9)	14 (9,2)	71 (48,3)	12 (8,2)	64 (43,5)	71 (48,3)	12 (8,2)	64 (43,5)
Öğünlerde sebze, meyve, tahıllar ve kuru baklagiller tüketmek kanser riskini azaltabilir.	135 (88,2)	4 (2,6)	14 (9,2)	108 (73,5)	11 (7,5)	28 (19,0)	108 (73,5)	11 (7,5)	28 (19,0)
Alkol almak kanser için bir risk faktörü olabilir.	145 (94,8)	3 (2,0)	5 (3,3)	118 (80,3)	13 (8,8)	16 (10,9)	118 (80,3)	13 (8,8)	16 (10,9)
Kanserde erken teşhis hayatı kurtarabilir.	149 (97,4)	3 (2,0)	1 (0,7)	140 (95,2)	5 (3,4)	2 (1,4)	140 (95,2)	5 (3,4)	2 (1,4)
Erkekler de meme kanseri olabilir.	117 (76,5)	18 (11,8)	18 (11,8)	49 (33,3)	42 (28,6)	56 (38,1)	49 (33,3)	42 (28,6)	56 (38,1)
Meme kanseri kadınlarda en sık görülen kanser türüdür.	147 (96,1)	3 (2,0)	3 (2,0)	124 (84,4)	7 (4,8)	16 (10,9)	124 (84,4)	7 (4,8)	16 (10,9)
Akciğer kanseri erkeklerde en sık görülen kanser türüdür.	129 (84,3)	10 (6,5)	14 (9,2)	71 (48,3)	14 (9,5)	62 (42,2)	71 (48,3)	14 (9,5)	62 (42,2)
Birinci derece akrabalarında kanser görülen bireylerin kansere yakalanma riski/olasılığı bulunmaktadır.	141 (92,2)	5 (3,3)	7 (4,6)	85 (57,8)	16 (10,9)	46 (31,3)	85 (57,8)	16 (10,9)	46 (31,3)
Ultraviyole ışınlarına maruz kalmak cilt kanseri riskini artırabilir.	150 (98,0)	1 (0,7)	2 (1,3)	114 (77,6)	5 (3,4)	28 (19,0)	114 (77,6)	5 (3,4)	28 (19,0)
Derinin üzerinde sıvıce, ben, kızarıklık, kabarıklık, yara gibi değişik lezyonlar gelişebilir ve bu lezyonların bazıları kansere dönüşebilir.	133 (86,9)	5 (3,3)	15 (9,8)	80 (54,4)	7 (4,8)	60 (40,8)	80 (54,4)	7 (4,8)	60 (40,8)
Rahim ağzı kanseri, Human Papilloma Virüs (HPV) veya Pap Smear Testi yapılarak erken tanı konulabilir, önlenir ve tedavi edilebilir.	132 (86,3)	1 (0,7)	20 (13,1)	93 (63,3)	4 (2,7)	50 (34)	93 (63,3)	4 (2,7)	50 (34)
Rahim ağzı kanserini önleyen aşı vardır.	94 (61,4)	6 (3,9)	53 (34,6)	20 (13,6)	11 (7,5)	116 (78,9)	20 (13,6)	11 (7,5)	116 (78,9)
Bir den fazla cinsel partnerim/ eşim olması rahim ağzı kanseri açısından risk faktörü olabilir.	144 (94,1)	2 (1,3)	7 (4,6)	83 (56,5)	7 (4,8)	57 (38,8)	83 (56,5)	7 (4,8)	57 (38,8)
Erken yaşta cinsel ilişkiye başlamanın rahim ağzı kanserine yakalanma riski yüksek olabilir.	124 (81)	7 (4,6)	22 (14,4)	38 (25,9)	16 (10,9)	93 (63,3)	38 (25,9)	16 (10,9)	93 (63,3)
Meme kanserinde erken tanı için, 20 yaşından sonra her kadın, her ay kendi kendine meme muayenesi yapmalıdır.	143 (93,5)	5 (3,3)	5 (3,3)	105 (71,4)	7 (4,8)	35 (23,8)	105 (71,4)	7 (4,8)	35 (23,8)
Kadınlık, kendi kendine meme muayenesini ideal olarak adet başlangıcından 7-10 gün sonra ayda bir kez yapılmalıdır.	116 (75,8)	10 (6,5)	27 (17,6)	61 (41,5)	7 (4,8)	79 (53,7)	61 (41,5)	7 (4,8)	79 (53,7)
Meme kanserinde erken tanı için, kadınlık 40 yaşından sonra her iki yılda bir mamografi çektirmelidir.	137 (89,5)	7 (4,6)	9 (5,9)	83 (56,5)	8 (5,4)	56 (38,1)	83 (56,5)	8 (5,4)	56 (38,1)
Testis kanseri 20-40 yaş grubu erkeklerde en sık rastlanan kanser türüdür.	73 (47,7)	22 (14,4)	58 (37,9)	37 (25,2)	9 (6,1)	101 (68,7)	37 (25,2)	9 (6,1)	101 (68,7)
Testis kanserinde erken tanı için, erkekler her ay kendi kendine testis muayenesi yapmalıdır.	97 (63,4)	5 (3,3)	51 (33,3)	48 (32,7)	8 (5,4)	91 (61,9)	48 (32,7)	8 (5,4)	91 (61,9)
Asbest, solunum yolu maruziyeti sonrası bazı solunum sistemi hastalıkları ve/veya kansere (akciğer kanseri, mezotelyoma) neden olabilir.	125 (81,7)	1 (0,7)	27 (17,6)	53 (36,1)	7 (4,8)	87 (59,2)	53 (36,1)	7 (4,8)	87 (59,2)

*Pearson ki-kare testi

bildiğini ve rahim ağzı kanserini önleyen aşı olduğunu belirtmiştir ($p<0.05$). Hemşirelik öğrencileri meme kanserinde erken tanı için 20 yaşından sonra her kadının her ay kendi kendine meme muayenesi yapması ve kadınların 40 yaşından sonra her iki yılda bir mamografi çektirmesi gerektiğini ifade etmiştir ($p<0.05$). Hemşirelik öğrencileri işletme öğrencilerine göre ultraviyole ışınlarına maruz kalmanın cilt kanseri riskini arttırabileceğini ifade etmiştir ($p<0.05$). Hemşirelik öğrencileri testis kanserinde erken tanı için erkeklerin her ay kendi kendine testis muayenesi yapması gerektiğini ifade etmiştir ($p<0.05$). Kanser erken tanı yöntemlerinde hemşirelik öğrencilerinin farkındalıklarının işletme öğrencilerine göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$).

TARTIŞMA

Bu çalışmada, hemşirelik ve işletme bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin çoğunluğunun kanserin çaresiz bir hastalık olmadığını, sigara içmenin kansere neden olduğunu ve kanserde erken teşhisin hayat kurtardığını ifade ettikleri görülmüştür. Sağlık bilimleri ve sosyal bilimler öğrencileri ile kanser ve semptomları hakkındaki farkındalık düzeylerini inceleyen bir çalışmada; her iki bölümdeki öğrencilerin büyük çoğunluğunun kanserin bulaşıcı bir hastalık olmadığını, önlenebileceğini ve tedavi edilebilir olduğunu bildiği belirtilmiştir (Kurtuncu ve ark. 2014). Üniversite öğrencilerinin kansere yönelik algılarının incelendiği bir çalışmada öğrencilerin yarısından fazlası kanserin ölümü çağrıştırdığını veya kötü algı yarattığını ifade etmiştir (Estaville ve ark. 2012).

Bu çalışmada "KETEM'in ne olduğunu biliyor musunuz?" sorusuna hemşirelik öğrencilerinin daha yüksek düzeyde "evet" yanıtını verdiği belirlenmiştir. Kanser farkındalığıyla ilgili belediye personeliyle yapılan başka bir çalışmada KETEM'in bilinirliğinin az olduğu görülmüştür (Yıldırım ve ark. 2012).

Hemşirelik öğrencileri; obezite, stres ve alkolün kanser risk faktörleri olduğunu işletme öğrencilerine göre daha yüksek düzeyde ifade etmiştir. Kurtuncu ve ark.nın çalışmasında da benzer şekilde sağlık bilimleri öğrencileri obezitenin ve stresin kansere neden olabileceğini sosyal bilimler öğrencilerine kıyasla daha fazla bildikleri bildirilmiştir (Kurtuncu ve ark. 2014). Yapılan bir çalışmada katılımcıların yarısından fazlası obezite ile kanser gelişimi arasında ilişki olduğunu, çoğunluğu alkol tüketiminin karaciğer ve kolorektal kanser riskini artırdığını

belirtmiştir (Merten ve ark. 2017).

Hemşirelik ve işletme bölümü öğrencilerinin çoğu sigara içmenin kansere neden olduğunu ifade etmiştir. Kurtuncu ve ark.nın çalışmasında da sağlık bilimleri öğrencilerinin sigara içmenin kansere neden olabileceğini sosyal bilimler öğrencilerine kıyasla daha fazla bildikleri saptanmıştır (Kurtuncu ve ark. 2014). Bir çalışmada gençlerin %99'u sigara içmenin akciğer kanseri gelişme riskini artırdığını belirtirken gençlerin yarısı sigaranın kanser gelişiminde bir etkisi olmadığını veya sigaranın kanser riskini artırıp artırmadığını bilmediğini ifade etmiştir (Merten ve ark. 2017).

Hemşirelik öğrencilerinin çoğunluğu kadınlarda en sık görülen kanser türünün meme kanseri olduğunu ifade etmiştir. Yang ve ark. nın hemşirelik kız öğrencilerinde meme kanseri farkındalığıyla ilgili yaptıkları bir çalışmada öğrencilerin meme kanseri farkındalığının iyi düzeyde olduğu belirlenmiştir (Yang ve ark. 2020). Hemşirelik öğrencileri meme kanserinde erken tanı için 20 yaşından sonra her kadının her ay kendi kendine meme muayenesi yapması ve kadınların 40 yaşından sonra her iki yılda bir mamografi çektirmesi gerektiğini ifade etmiştir. Üniversite öğrencilerinin meme ve rahim ağzı kanseri bilgi, uygulama ve farkındalığını değerlendiren bir çalışmada öğrencilerin %97,3'ünün kendi kendine meme muayenesinin erken tanıda önemli olduğunu bildiği saptanmıştır (Altay ve ark. 2015).

Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin çoğunluğu birinci derece yakınlarında kanser görülen bireylerin kansere yakalanma riski/olasılığı bulunduğunu belirtmiştir. Genç erişkinlerle yapılan bir çalışmada ailesinde kanser görülme sıklığı ile kendinde kanser gelişme olasılığı arasında ilişki olduğu ifade edilmiştir (Merten ve ark. 2017). İlkokul, ortaokul ve lise öğrencileriyle yapılan bir çalışmada, ailede kanser öyküsü olan öğrencilerin kanser hakkındaki olumsuz düşüncelerinin daha fazla olduğu (kansere olma korkusu, kanserin korkutucu olduğu gibi) belirtilmiştir (Sugisaki ve ark. 2019).

Hemşirelik öğrencilerinin çoğunluğu rahim ağzı kanserinin, HPV veya pap-smear testi yapılarak erken tanı konulabileceği, önlenebileceği ve tedavi edilebileceğini ifade etmiştir. Rahim ağzı kanserinin risk faktörlerini bildiklerini ve rahim ağzı kanserini önleyen aşı olduğunu belirtmişlerdir. Lisans öğrencilerinde HPV, rahim ağzı kanseri ve HPV aşılıları hakkındaki

farkındalık, bilgi ve risk algısını değerlendiren bir çalışmada, HPV enfeksiyonunu duyan öğrencilerin oranı %48,8 iken, HPV aşısını duyan öğrencilerin oranı %44,5'tir. Öğrencilerin yaklaşık yarısı pap-smear testini, HPV enfeksiyonuna karşı koruyucu bir nlem olarak tanımlamıştır (Rathfisch ve ark. 2015). Kadın üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışmada HPV enfeksiyonu, HPV aşısı, rahim ağzı taraması ve rahim ağzı kanseri risk faktörleri ile ilgili bilgilerinin oldukça zayıf olduğu belirtilmiştir (Wong ve Sam 2010). Üniversite ğrencilerinin meme ve rahim ağzı kanseri bilgilerini, uygulamalarını ve farkındalığını değerlendiren bir çalışmada öğrencilerin % 55,1'i rahim ağzı kanserini önlemede erken tanının önemini ve % 45,8'i rahim ağzı kanserinden korunmada en etkili yöntemin pap-smear testi olduğunu ve %8'i aşıyı koruyucu yöntem olarak bildiklerini belirtmiştir (Altay ve ark. 2015). Hemşirelik ğrencilerinin rahim ağzı kanseri farkındalığı üzerine yapılan bir çalışmada, öğrencilerin % 30'unun rahim ağzı kanserini, % 30,8'inin koruyucu aşılamayı bildiği, %30'unun ise bir tarama yönteminin varlığından haberdar olduğu ve %17,5'inin pap smear testini bildiği ifade edilmiştir (Naik ve ark. 2012). Gençlerle yapılan bir çalışmada, ğrencilerin HPV enfeksiyonunun rahim ağzı kanseri riskini artırdığını belirtmiştir (Merten ve ark. 2017). Hemşirelik ğrencileri işletme öğrencilerine göre ultraviyole (UV) ışınlarına maruz kalmanın cilt kanseri riskini arttırılabileceğini belirtmiştir. Öğrencilerle yapılan bir çalışmada güneş ışınlarından korunmak için en sık yapılan davranışların plajda güneş kremi uygulamak (%48,9), dışarıda güneş altındayken en az bir saat gölgede kalmak ve UV engelleyici güneş gözlüğü (%30,2) kullanmak olduğunu ifade etmiştir (Basch ve ark. 2017). Gençlerle yapılan bir çalışmada da katılımcıların %99,0'u ultraviyole radyasyonuna maruz kalmanın cilt kanseri riskini artırdığını belirtmiştir (Merten ve ark. 2017).

Hemşirelik ğrencileri testis kanserinde erken tanı için erkeklerin her ay kendi kendine testis muayenesi yapması gerektiğini belirtirken işletme ğrencilerinin öğrencilerin bu konuda fikirleri olmadığını ifade etmiştir. Üniversite ğrencilerinin kanser anlayışının incelendiği bir çalışmada, öğrencilerin %60'ı meme veya testis kanseri için hiçbir zaman kendi kendine muayene yapmadıklarını belirtmiştir (Estaville ve ark. 2012).

Bu çalışmada, genel olarak hemşirelik bölümü ğrencilerinin işletme bölümü öğrencilerine göre kanser farkındalıklarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerle yapılan bir çalışmada sağlıkla ilgili bölümde olan öğrencilerin diğer bölümlerdeki öğrencilere göre cilt kanseri ile ilgili tutum ve davranışlarında bir farklılık gözlenmemiş olup öğrencilerin cilt kanserini nleme konusunda sınırlı bilgiye sahip oldukları belirlenmiştir (Basch ve ark. 2017). Üniversite ğrencilerine kanser hakkında ne kadar bildikleri sorulduğunda, öğrencilerin kanser hakkında çok az bilgilerinin olduğunu ifade etmiştir (Estaville ve ark. 2012). İşpanya'daki aile hekimliği asistanları ile tıp ve hemşirelik lisans ğrencilerinin Avrupa Kanseri Mücadele Yasası konusundaki farkındalıklarını değerlendiren bir çalışmada, katılımcıların öğrencilerin kanserle ilgili olan bu girişimden habersiz olduğu ortaya çıkmıştır (Perulade Torres ve ark. 2020). Sağlık bilimleri öğrencileriyle yapılan bir çalışmada, öğrencilerin kolorektal kanserler hakkında yeterli farkındalığa sahip oldukları, ancak kolorektal kanser semptomları hakkındaki bilgilerinin beklenenden daha az olduğu belirlenmiştir (Üstündağ ve ark. 2019). Sağlık bilimleri alanında eğitim gören hemşirelik ğrencilerinin müfredatları gereği kanser ile ilgili konuların yer aldığı iç hastalıkları hemşireliği, onkoloji hemşireliği, kadın sağlığı ve hastalıkları hemşireliği, ocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliği gibi dersler almalarının kanser farkındalık düzeylerini arttırdığı söylenebilir.

SONUÇ

Bu araştırmada hemşirelik ve işletme bölümleri ğrencilerinin öğrencilerin kanserle ilgili bilgilerinin kanserle ilgili olarak yeterli olmadığını, sigara içmenin kansere neden olduğunu ve kanserde erken teşhisin hayat kurtardığını bildikleri belirlenmiştir. Hemşirelik ğrencilerinin işletme öğrencilerine göre kanser türleri, risk faktörleri, tanı, tedavi ve korunmaya yönelik farkındalıklarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Kanser günümüzde bir halk sağlığı sorunu haline geldiği için sosyal bilimler alanında eğitim gören öğrencilerin müfredat programlarına sağlık alanı ile ilgili derslerin eklenmesi ve kanser farkındalıklarını arttırmaya yönelik seminer ve eğitimlerin düzenlenmesinin bu konuda olumlu katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

YAZARLIK KATKISI

Çalışma Tasarımı: SÜ, ÖE, İYC; Verilerin Toplanması ve Değerlendirilmesi: İYC, SÜ, ÖE; Makalenin Taslağının Hazırlanması: İYC, SÜ, ÖE; Son Okuma ve Düzeltmeler: SÜ, ÖE, İYC.

ÇIKAR ÇATIŞMASI

Çalışmada herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

FİNANSAL DESTEK

Yazarlar tarafından finansal destek alınmadığı bildirilmiştir.

KAYNAKLAR

- Açıkgöz A, Çehrelî R, Ellidokuz H. (2011). Kadınların kanser konusunda bilgi ve tutumları ile erken tanı yöntemlerine yönelik davranışları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 25(3):145-154.
- Akdemir N, Can G. (2020). Kanserın Önemi, Etiyolojik Risk Faktörleri, Değerlendirme ve Korunma. In: İç Hastalıkları ve Hemşirelik Bakımı, Birol L, Akdemir N (Ed.), syf. 331-344, Akademisyen Kitabevi, Ankara.
- Akduran F, Çınar N. (2015). Effects of Nursing Education on Awareness of Risk Factors for Colorectal Cancer. *Asian Pac J Cancer Prev* 16(14): 5763-5766.
- Altay B, Avcı Aydın İ, Rızalar S, Öz H, Meral D. (2015). Breast and cervical cancer knowledge and awareness among university students. *Asian Pac J Cancer Prev*, 16(5):1719-1724. doi:10.7314/apjcp.2015.16.5.1719
- Basch CH, Cadorett V, MacLean SA, Hillyer GC, Kernan WD. (2017). Attitudes and behaviors related to sun-safety in college students. *Journal of Community Health*, 42(4):757-762.
- Bayrak U, Gram E, Mengeş E, Okumuş ZG, Sayar HC, Skrijelj E, Açıkgöz A, Çehrelî R, Ellidokuz H. (2010). Üniversite öğrencilerinin sağlıkla ilgili alışkanlıklar ve kanser konusundaki bilgi ve tutumları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 24(3): 95-104.
- Çevik BA, Pirinççi E. (2017). Beslenme ve Kanser. *Fırat Tıp Dergisi*, 22(1).
- Erdem SS, Yılmaz M, Yıldırım H, Mayda AS, Bolu F, Durak AA, Şener Ö. (2017). Düzce'de Yaşayanların Kanser ve Kanser Risk Faktörleri Hakkında Bilgi Düzeyi. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7(1):1-10.
- Estaville L, Trad M, Martinez G. (2012). University student understanding of cancer: analysis of ethnic group variances. *Journal of Cancer Education*, 27(3):580-584.
- Ferlay J, Soerjomataram I, Dikshit R, et al. Cancer incidence and mortality worldwide: sources, methods and major patterns in GLOBOCAN 2012. *International Journal of Cancer* 2015; 36:359-386.
- GLOBOCAN 2020: New Global Cancer Data. URL: <https://www.uicc.org/news/globocan-2020-new-global-cancer-data#>
- GLOBOCAN 2020: Turkey World Health Organization International Agency for Research on Cancer: Global cancer observatory; 2020. URL: <https://gco.iarc.fr/today/data/factsheets/populations/792-turkey-fact-sheets.pdf>.
- Kulakçı H, Ayyıldız TK, Yıldırım N, Öztürk O, Topan AK, Taşdemir N. (2015). Effects of Breast Cancer Fatalism on Breast Cancer Awareness among Nursing Students in Turkey. *Asian Pac J Cancer Prev*, 16(8):3565-3572. doi:10.7314/apjcp.2015.16.8.3565
- Kurtuncu M, Akhan LU, Çelik S, Alkan I. (2014). Cancer awareness among university students in Turkey. *Asian Pac J Cancer Prev*, 15(10):4289-4294.
- Merten JW, Parker A, Williams A, King JL, Largo-Wight E, Osmani M. (2017). Cancer risk factor knowledge among young adults. *Journal of Cancer Education*, 32(4):865-870.
- Murphy-Banks R, Blanch-Hartigan D, Boehm L, Hamel PC, Parsons SK. (2019). Personal Narrative: Raising Awareness of Adolescent and Young Adult Cancer Survivors in Similarly Aged University Students. *J Adolesc Young Adult Oncol*, 8(4):434-441. doi:10.1089/jayao.2018.0131
- Naik PR, Nagaraj K, Nirgude AS. (2012). Awareness of cervical cancer and effectiveness of educational intervention programme among nursing students in a rural area of Andhra Pradesh. *Healthline*, 3(2):41-45.
- Perula-de Torres LA, Romero-Rodriguez E, Moscosio-Cuevas JI, Ruiz-Moral R, Jimenez-Garcia C, Ranchal-Sanchez A, Palenzuela-Paniagua S. (2020). Awareness of the European Code Against Cancer of Family Medicine Residents and Nursing and Medicine Students in Spain. *J Cancer Educ*. doi:10.1007/s13187-020-01736-y
- Rathfisch G, Güngör I, Uzun E, Keskin O, Tencere Z. (2015). Human papillomavirus vaccines and cervical cancer: awareness, knowledge, and risk perception among Turkish undergraduate students. *J Cancer Educ*, 30(1):116-123. doi:10.1007/s13187-014-0703-1
- Sugisaki K, Ueda S, Yako-Suketomo H, Monobe H, Ueji M, Mori R, Watanabe M, Eto T. (2019). Cancer Awareness and Understanding of Students in Japan: What Do Students Having Close Relatives with Cancer Think About the

- Disease? J Cancer Educ. doi:10.1007/s13187-019-01602-6
- Üstündağ H, Zengin N, Andsoy I, Gül A. (2019). Awareness of health sciences students about colorectal cancer risk factors. *Eur J Cancer Care (Engl)*, 28(3):e13016. doi:10.1111/ecc.13016
- Wong LP, Sam IC. (2010). Ethnically diverse female university students' knowledge and attitudes toward human papillomavirus (HPV), HPV vaccination and cervical cancer. *European Journal of Obstetrics & Gynecology and Reproductive Biology*, 148(1):90-95.
- World Health Organization, Cancer; 2021. URL: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/cancer>
- Yang S, Li P, Yu L, Liu N, Wang J, Guo P, Zhang X, Zhang W. (2020). Breast Cancer Awareness Based on Health Information Literacy and Influential Factors among Female Nursing Students in China. *J Cancer Educ*. doi:10.1007/s13187-020-01844-9
- Yıldırım M, Parlak C, Yıldız M, Demirci H, Çetin HO, Akgül B. (2012). Cancer risk factors and factors affecting cancer awareness. *Gaziantep Medical Journal*, 18(1): 17-20.
- Zeinomar N, Moslehi R. (2013). The effectiveness of a community-based breast cancer education intervention in the New York State Capital Region. *Journal of Cancer Education*, 28(3):466-473.